

Studium nedifraktujících optických svazků

J.Křížek¹²   M.Šulc²   J.Gayde³

¹FJFI, CVUT

²TOPTEC Turnovské Optoelectronické Výzkumné Centrum

³Experiment Metrology unit, CERN

May 23, 2016

1 Úvod

- Pozadí projektu
- Nedifraktivní svazky

2 Interference besselovských svazků

- Interference typu Bessel + Plane
- Interference typu Bessel + Bessel

3 Nedifrakční paprsky na dlouhé vzdálenosti

- Generace ND svazku pomocí sférické vady

4 Závěr

Motivace:

- Potenciál nedifrakčních svazků při vývoji nových měřících metod pro přesné polohování a odladění experimentů v CERN.
- Klasické svazky limitují využití optických metod zejména z důvodu jejich difrakční rozbíhavosti.

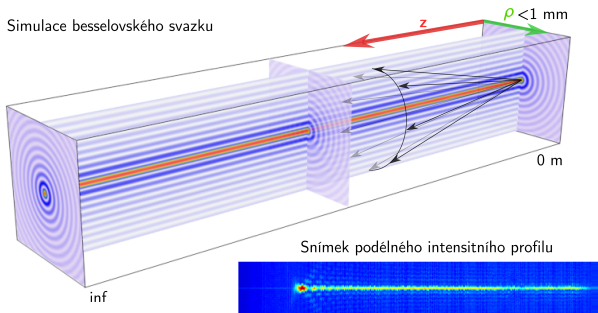
Pod záštitou:

TOPTEC Turnovské Regionální Optoelectronické Výzkumné Centrum.
CERN The Experiment Measurement unit, Large Scale Metrology section

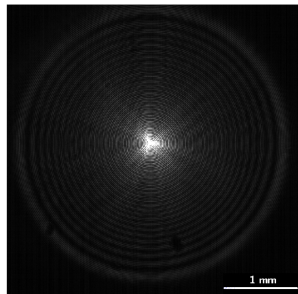

Nedifraktivní optické svazky - Strukturované pole

- *Gaussovský* svazek vždy podléhá difrakční rozbíhavosti
- Existuje pole, které splňuje podmínky svazku a nerozbíhá se?
- Besselovský svazek - superpozice rovinných vln, jejichž směry šíření leží na plášti kužele
- Paprsek, který s šířením **nemění svůj příčný profil**
- Experiment: $\phi = 30 \mu\text{m}$ na vzdálenosti 40 cm !

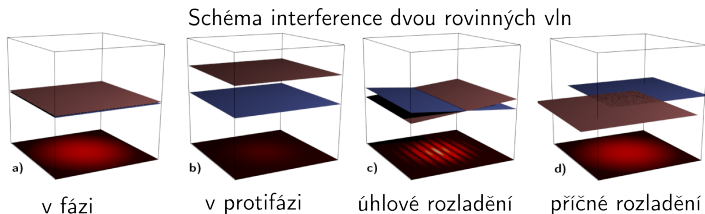

Snímek příčného intenzitního profilu

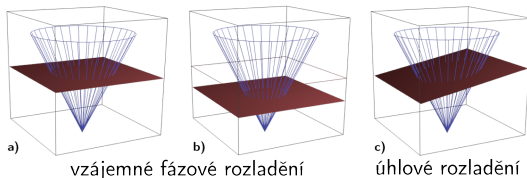
- Jev interference lze využít pro velmi přesná měření
- Při prostorovém překryvu dvou koherentních vln dochází ke vzniku intenzitního obrazce jehož charakter závisí na vzájemných fázových vlastnostech
- Zaměřili jsme se na interferenci typu *Bessel - Plane* a *Bessel - Bessel*

Interference typu Bessel + Plane

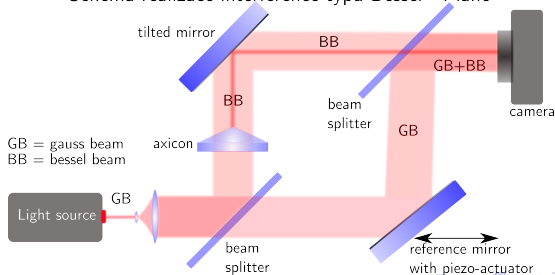
- Besselovský svazek ilustrujeme jako kužel

Schéma interference Bessel - Plane

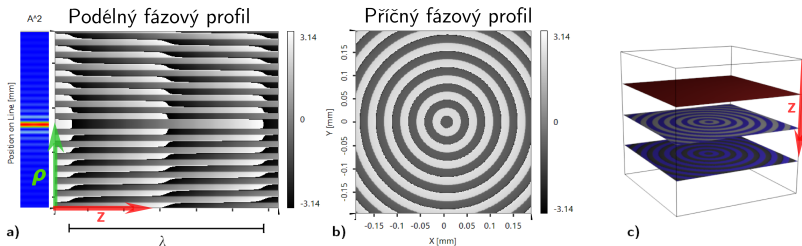
- Realizace pomocí upraveného Shack-Hartmannova schématu

Schéma realizace interference typu Bessel - Plane

Interference typu Bessel + Plane

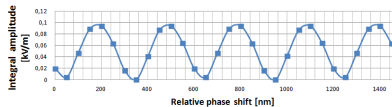
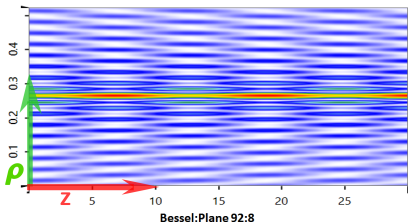
- Vlnoplocha besselovského svazku má charakter soustředných kružnic
- Sousední kružnice jsou vzájemně fázově posunuté o π
- V podélném směru: struktura dvou vzájemně zpožděných ortogonálních ekvifázových vlnoploch

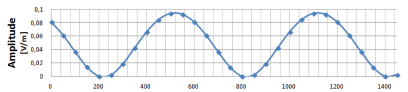
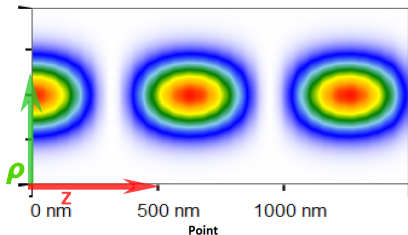
Interference typu Bessel + Plane

Intensita mění svůj charakter s poloviční peridou!

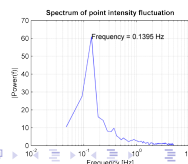
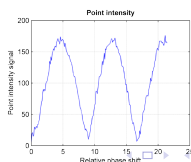
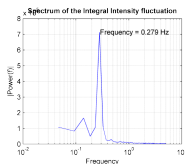
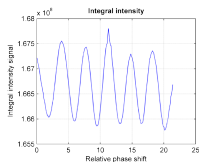
Simulace interference Bessel - Plane

Simulace interference Plane - Plane

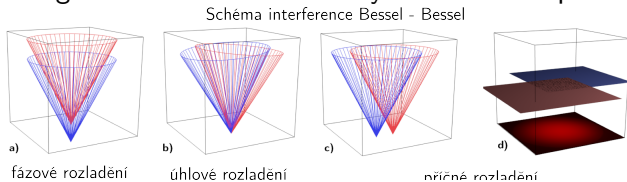

Experiment

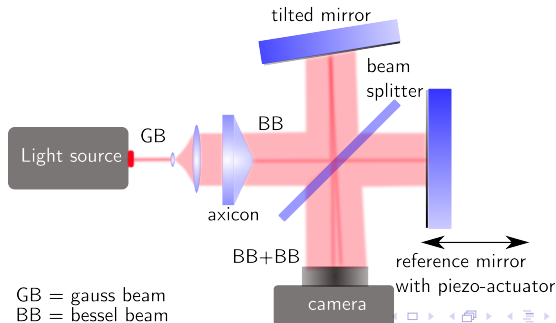
Interference typu Bessel + Bessel

- Díky nehomogennímu rozložení intensity lze sledovat i příčné rozladění

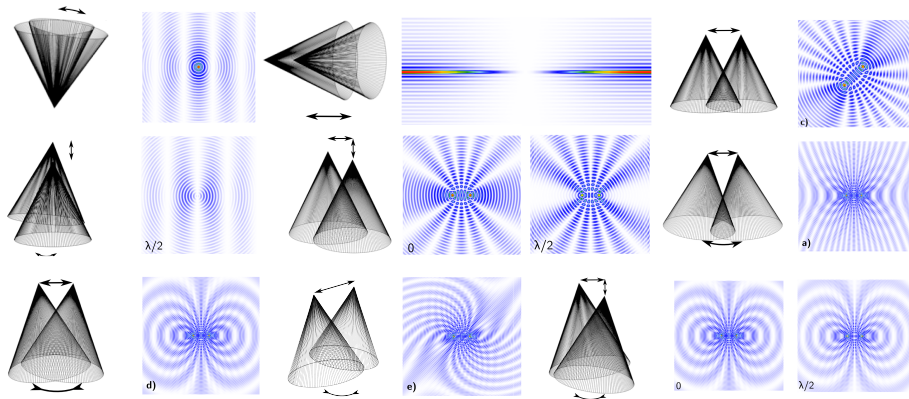
- Realizace pomocí upraveného Twyman-Greenova uspořádání

Schéma realizace interference typu Bessel - Bessel

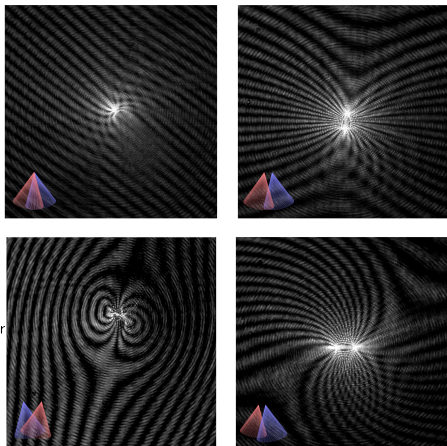
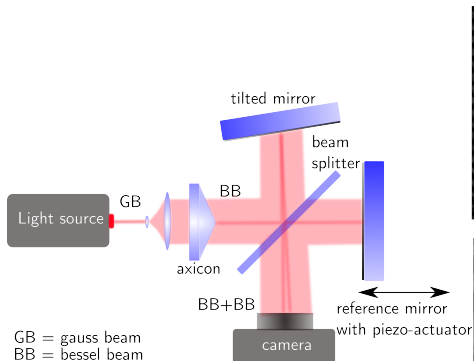
Interference typu Bessel + Bessel

Nový stupeň volnosti umožňuje získat více informací o vzájemné poloze a orientaci paprsků.

Interference typu Bessel + Bessel

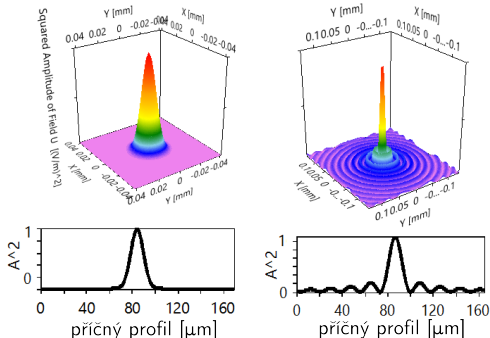
Experiment

Nedifrakční (ND) paprsky na dlouhé vzdálenosti

- Generace svazků zachovávající si svůj profil je velmi žádoucí například pro určení přesné pozice na přímce
- Besselovský svazek generovaný axiconem a ostatními běžnými metodami není delší než několik metrů.
- Gaussovský svazek o poloměru 1 mm má Rayleighovu vzdálenost 6 m, poté poloměr roste velmi rychle

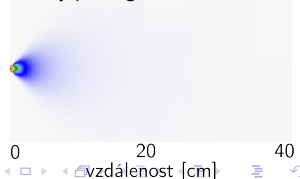
Příčný profil gaussovského a besselovského svazku

Podélný profil besselovského svazku

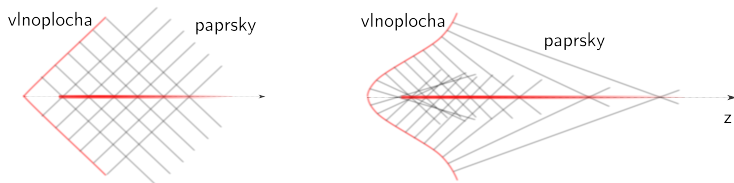

Podélný profil gaussovského svazku

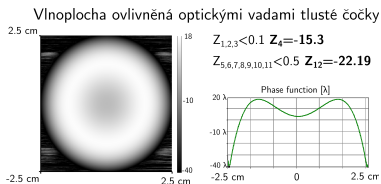
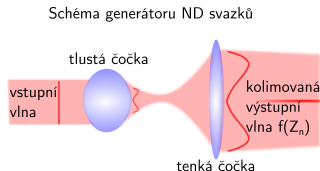
- Generace ND svazku pomocí slabě konvergující vlnoplochy

- Pole je "nedifrakční" dokud existují paprsky protínající optickou osu z
- Pro dlouhé vzdálenosti - velmi malé úhly [']
- Modifikace vlnoplochy pomocí **sferické aberace**

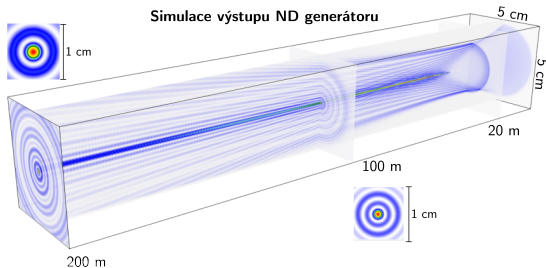
Generace ND svazku pomocí sférické vady

- Realizace generátoru: kolimační uspořádání s tlustou čočkou
- Může být definován pomocí koeficientů zernikových polynomů popisující vadu tlusté čočky
- Znalost koeficientů umožňuje snažší popis generovaných paprsků

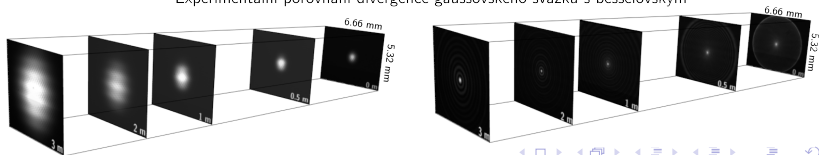
Generace ND svazku pomocí sférické vady

- Experimentálně byl generován svazek s průměrem $< 2 \text{ mm}$ na vzdálenost 200 m!
- Výhodou jsou i kružnice obklopující svazek - přesnější určení středu

- Generovaný ND svazek má až desetinásobně menší divergenci

Experimentální porovnání divergence gaussovského svazku s besselovským

Shrnutí:

- Fyzikální porozumění a počítačové simulace optických besselovských svazků a nedifrakčních svazků na dlouhou vzdálenost.
- Experimentální ověření modelovaných vlastností.
- Zapojení nedifraktivních svazků v optických měření a představení nových vlastností.

Děkuji za pozornost